

Az összehasonlító rendészettudomány időszerűségéről

(röpirat a rendészettudomány művelőjéhez)

A rendészet világában eltöltött több mint négy évtizedes múltam és a rendészettudomány iránti érdeklődésem arra ösztönöz, hogy megszólítsam a rendészettudomány művelőit és feltegyem azt a kérdést, hogy időszerű-e már, van-e már annyi felhalmozott ismeretünk és képességünk arra, hogy az összehasonlító jogtudomány eredményeit is alapul véve, mellőle kikandikálva önálló tudományos munkaterületként létrehozzuk a rendészettudományon belül az „összehasonlító rendészettudományt” és annak másodlagos hozadékaként azt a rendészeti felsőoktatásban is megjelenítsük. Persze kérdés az is, hogy szükség van-e rá, kell-e valamilyen közösen megfogalmazott platform és módszertan, amely alapján megmérhetnénk a magyar rendészetet és annak tudományos háttérét térbeli és időbeli dimenzióban.

Azt gondolom, hogy ma már időszerű lenne a rendészettudományunkat kibővíteni, megerősíteni egy összehasonlító tudományos háttérrel. Sallai János a Belügyi Szemle 2019. évi 10. számában megjelent cikkében hivatkozik Fijnaut holland kriminológusra, aki a rendészettudomány megújítását szorgalmazva a rendészettudomány öt pillére között határozta meg az összehasonlító rendészettudomány megeremtését is. Nem előzmény nélküli tehát a gondolat, a cselekvés megkezdése pedig időszerű. Két okból is. Az egyik a már meglévő tudásunk és képeségeink mennyisége, és művelésének szervezeti keretei, amelyek már kellő alapot és bázist biztosítanak ahhoz, hogy egy ilyen esszenciális tudományterület a rendészettudományon belül is megeremthető legyen. A másik ok pedig a tudományos szükség igénye.

A rendészettudomány önállóságáról folytatott több évtizedes vita után elért tudományági elismerést követően igen szép számmal készültek/készülnek forrás értékű művek, tanulmányok a rendészet egyes területeiről, de ezek jórészt még minidig átszövi egy egyfajta igazolási kényszer, hogy igenis van rendészettudomány, újra és újra magyarázzuk/igazoljuk a létjogosultságát. Ezen már túl lehetne lépni.

A tudományterület és a határterületei meghatározása, a kapcsolati háló „bemetszése” persze mindig időszerű, de ennek inkább segítenie kell, mint elbizonytalanítani a rendészettudományt és annak művelőit. A rendészettudomány területén és az azzal összefüggő rendészeti felsőoktatásban megszületett művek jelentős része leíró természetű, egy-egy részterület problémáinak, kérdéseinek bemutatására szorítkozik, többé-kevésbé elmélyült analízissel. Gyakran hiányzik azonban az a szintézis, amely a műben felmutatott tudást, új ismeretet el tudja helyezni a jog- és/vagy a rendészettudomány nagyobb rendszerében. Összességben pedig hiányzik az a vonzerő, gravitáció, amely a szertesztét szóródó tudásunkat rendszerré tenné. Zenei hasonlattal élve az egy kottából játszást, de legalább is egységes szolfézs jelek használatát kellene előmozdítani és leginkább megtanulni.

Ebben a munkában szűk keresztmetszetként jellemezhetjük a meglévő tudásunk összehasonlíthatóságát egyfelől a rendészeti és a rendészettudományi múltunkkal, másfelől a kortárs, mindenképp az európai rendészetek és azok tudományos háttérének rendszerezett, módszertani szempontból megalapozott ismeretével. Nem vitásan alig akad olyan tudományos igényű mű, amely ne térne ki a múltbeli történésekre, eredményekre, illetve a kortárs rendészet és tudományáról szerzett ismeretekre, információkra. Ezek azonban – tisztelet a kivételeknek – sokszor inkább a szerző tájékozottságát hivatottak igazolni, vagy a szerző mondanivalóját alátámasztani, mintsem annak bemutatását, hogy a

szerző kutatását, feldolgozását, tudományos következtetéseit hogyan és mennyire befolyásolta az esetlegesen elvégzett „összehasonlítás”, a hivatkozott művek garmada.

A tudományos szükség alatt arra kívánok utalni, hogy a bölcsőkorból éppenhogy kilépett, de már számos eredménnyel rendelkező (magyar) rendészettudomány előre lépése, jelentős új művek, eredmények létrehozása ma már nem képzelhető el egy alaposan kidolgozott és megvitatott módszertan és rendező elvek, valamint kutatási regiszter (területek és témák) nélkül. Ezen állítással nem szeretném elvitatni a rendészettudomány elméleti megalapozásával foglalkozó tudósok ez irányú tevékenységét és eredményeit. A dolog hiányát azért meg lehet állapítani. Ennek felszámolása útján első lépéseként szükségesnek tartom az „összehasonlító rendészettudomány” alapjainak megteremtését és útnak indítását. Természetesen ehhez idő és erőforrások megléte szükséges. De egyszer el kellene kezdeni.

Ami e röpirat elkészítéséhez indított, a rendészettudomány világában szerzett ismeretanyagom mellett, a következő, magamnak sokszor feltett kérdés volt: *Tudjuk-e, hogy mit tudunk és tudjuk-e, hogy mit nem tudunk (mit szeretnénk tudni), tudjuk-e, hogy mit ér a tudásunk? Hogyan és honnan tudhatjuk meg, hogy mit tudunk és mit nem, hogy mit ér a tudásunk?*

A kérdések aktualitása folyamatos és jövőre is fel kell tenni, és azután is, ha élő tudományként tekintünk a rendészettudományra. Nem vagyunk késében, de a „kérdező technikánkat” folyamatosan bővíteni és csiszolni kellene, frissíteni az eszközeinket.

Erőforrás oldalról megközelítve a feladatot. Rendelkezünk egy Rendészettudományi Karral, annak Doktori Iskolájával, rendelkezünk egy Magyar Rendészettudományi Társasággal, rendelkezünk a belügyi szerveknél működő tudományos testületekkel és nem utolsó sorban – sőt – rendelkezünk a Magyar Tudományos Akadémia keretében működő Rendészeti Albizottsággal. Nem beszélve számos publikációs forrásunkról, melyben kitüntetett szerepe van a Belügyi Szemlének és az NKE RTK-n gondozott Magyar Rendészetnek, valamint az egyre szélesedő kínálatot mutató és minőségibbé váló online folyóiratoknak. Vagyis a szellemi (humán) erőforrás elvből rendelkezésre áll. Persze aligha vitathatóan szükség lenne egy nem túl nagy létszámú Rendészettudományi Kutató Intézetre is, amely kovásza, mozgatója lehetne ennek a munkának. Az anyagi erőforrások és a feltételrendszer megteremthetők jelentősebb költségvetési forrásigény nélkül. Ami elengedhetetlenül szükséges lenne az a „szükségesség igényének” felismerése, valamint az arra alapuló elhatározás és koncepció.

Az összehasonlító rendészettudomány megalapozását követően adódik majd a kérdés, hogy annak eredményeit be tudjuk-e építeni a rendészeti felsőoktatásba, akár az egyes tantárgyakba részanyagként, módszertanként, vagy esetleg egy önálló tantárgyként, hiszen minden tudomány lételeme annak továbbadása, azaz az oktatásba való beépülése.

Budapest, 2021. február 22.

dr. Bognár László

ny. r. dandártábornok

BM Személyügyi Főosztály nyugalmazott vezetője
NKE Tanácsadó Testületének szakértője